

ผลของการใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ณัฐฉิณี สังขวรรณ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา
aj.nutthinee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 2 ห้องเรียน ได้มาจากรีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบ ที แบบเป็นอิสระจากกัน ผลการวิจัย พบว่า

1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กรณีตัวอย่าง กระบวนการทางปัญญา ทักษะชีวิต นักเรียน

The results of using the sample case and cognitive learning process to improve life skills of Grade 9 students

Nutthinee Sungkhawan

*Health and Physical Education Department
Kasetsart University Laboratory School Kamphaeng Saen Campus
Educational Research and Development Center
aj.nutthinee@hotmail.com*

Abstract

The purposes of this research were as follows: 1) to make life skill comparison between Grade 9 students learning by using the sample case and cognitive learning process and students learning by the conventional teaching approach; and 2) to compare life skills of Grade 9 students learning by using the sample case and cognitive learning process to the 70 percent criterion. The samples consisted of 2 classes of Grade 9 students in academic year 2019 second semester under Kasetsart University Laboratory School Kamphaeng Saen Campus Educational Research and Development Center, Kamphaeng Saen, Nakhon Pathom. The samples were selected through the cluster sampling. The research instruments used were lesson plans and pre and post achievement tests. Data were analyzed using mean and standard deviation. The hypotheses were tested by t-test for independent. Research findings were as follows:

1. Grade 9 students learning by using the sample case and cognitive learning process had higher life skills than students learning by the conventional teaching approach with statistically significant difference at the .05 level.

2. Life skills of Grade 9 students learning by using the sample case and cognitive learning process achieved more than 70 percent criterion being not statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: sample case, cognitive learning process, life skills, students

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations) และ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างเกราะป้องกันให้เด็กและเยาวชนในการเผชิญต่อปัญหาต่างๆ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ขาดการวิเคราะห์ ทำให้เด็กมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาได้ง่าย การมีทักษะชีวิตเปรียบเสมือนตัวเชื่อมโยง ที่ส่งผลให้วัยรุ่นมีความสามารถในการจัดการแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอกได้ วัยรุ่นจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการเผชิญกับปัญหาและสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวัน เพื่อที่จะสามารถปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตได้อย่างเหมาะสม (พัชราภรณ์ ทัพมาลี, 2558: 37) ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของโลกดิจิทัล ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เป็นยุคที่โลกต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากทักษะทางด้านนวัตกรรม ทักษะทางด้านอาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแล้ว “ทักษะชีวิต” เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นกับวัยรุ่น เพราะนอกจากวัยรุ่นจะต้องเป็นผู้มีความรู้แล้ว ยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติและจิตใจที่มั่นคง เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562: ออนไลน์)

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงของการเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการในด้านร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็ว ได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากกว่าพ่อแม่หรือครอบครัว อิทธิพลดังกล่าว ได้แก่ เพื่อน การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน ซึ่งวัยรุ่นมักจะรับเอาวัฒนธรรมและการแสดงออกต่างๆ จากบุคคลที่ตนเองชื่นชอบมาปฏิบัติตาม มีความคิดเป็นอิสระ มีจินตนาการ กล้าทำหายตนเองให้ลองทำสิ่งใหม่ เป็นวัยของการลองผิดลองถูก ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนและสังคม การทำให้วัยรุ่นสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตเหล่านี้ ก็คือการเสริมสร้างทักษะต่างๆ ให้วัยรุ่นนำไปใช้แก้ไขหากต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาทั้งตนเอง และสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 ได้ นั่นคือ การมี “ทักษะชีวิต” ซึ่ง WHO (1994: 1-4) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า คือ ความสามารถทางจิตสังคม ความคล่องแคล่วในการปรับตัว และคิดวิเคราะห์เพื่อประเมินสถานการณ์ในสภาวะวิกฤติ โดยเลือกมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม แม้ต้องเผชิญกับปัญหาและแรงกดดันต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ (เฉลียว ผลพิบูล, 2554: 14) การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 14) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทักษะและเจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัวการป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร อันประกอบด้วย 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (แผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิต, 2555: 3)

จากความสำคัญของทักษะชีวิตดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีทักษะชีวิต เพราะการสอนสุขศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นไทยเพื่อให้เกิดทักษะชีวิต จะเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่วัยรุ่นในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงเร็วและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต คือ ทำอย่างไรให้วัยรุ่นไทยมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กุนนที พุ่มสงวน, 2557: 60) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (2553: 3) ยังได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียน ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทางหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะออกแบบการจัดการเรียนรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ “กรณีตัวอย่าง” อันเป็นรูปแบบการสอนที่นำเหตุการณ์จริงที่ได้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีตมาผสมผสานเข้ากับการฝึกทักษะทั้ง 10 ของ “กระบวนการทางปัญญา” ของศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ได้แก่ ฝึกสังเกต ฝึกบันทึก ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุม ฝึกการฟัง ฝึกปุจฉา-วิสัชนา ฝึกตั้งสมมติฐานและตั้งคำถาม ฝึกการค้นหาคำตอบ ฝึกการวิจัย ฝึกเชื่อมโยงบูรณาการ และฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิด “ทักษะชีวิต” เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้นักเรียนนำไปใช้เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญามีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 124 คน

กลุ่มตัวอย่าง

- นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) แบ่งเป็น
- กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.3/3 จำนวน 38 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา
 - กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.3/2 จำนวน 38 คน ได้รับการสอนตามปกติ

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา รายวิชา พ 23102 สุขศึกษา 6 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หน่วยที่ 9 พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และ หน่วยที่ 10 การช่วยฟื้นคืนชีพ จำนวน 4 แผน เวลาเรียน 8 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมด้านองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านสาระสำคัญและสาระการเรียนรู้ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก

$$(\bar{X} = 4.32 \text{ S.D.}=0.35)$$

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเป็นแบบทดสอบ ปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 34 ข้อๆ ละ 1 คะแนน และ แบบทดสอบอัตนัย จำนวน 2 ข้อๆ ละ 3 คะแนน รวมเป็นคะแนนเต็ม 40 คะแนน ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเป็นปรนัย และนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 คน ได้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้แบบปรนัยที่มีค่าความยากระหว่าง 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2-0.5 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 และแบบทดสอบอัตนัยที่มีความตรงตามเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 1.0

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในฐานะครูผู้สอนรายวิชาสุขศึกษา 6 โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง
- ผู้วิจัย (ครู) ชี้แจงอาสาสมัคร (นักเรียน) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย ผลกระทบและประโยชน์

จากการดำเนินการวิจัยให้ทราบและเชิญชวนให้เข้าร่วมการวิจัย (ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัย COE No. COE63/035 ณ วันที่ 8 มกราคม 2563 จาก สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)

2 ชั้นทดลอง

- ครูสร้างความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศที่จูงใจต่อการเรียนรู้ และชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ
- ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน เป็นเวลา 30 นาที
- ครูจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญาใน

การจัดกิจกรรมต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (3 ชั่วโมง) จัดการเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 5 กลุ่มละความสามารถ ครูนำเสนอกรณีตัวอย่าง ได้แก่ ข่าวสาร และวิดีโอเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงด้านการรับประทานอาหาร การติดสารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่ได้ปรากฏขึ้นจริงในสังคม ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้การฝึกทักษะตามกระบวนการทางปัญญา ในใบงานที่ครูมอบหมายให้ จากกรณีตัวอย่างจำนวน 5 กรณี แต่ละกลุ่ม ฝึกทักษะกรณีละ 2 ทักษะ เมื่อครบทั้ง 5 กรณีตัวอย่างแล้ว นักเรียนทุกกลุ่มจะได้ฝึกครบทั้ง 10 ทักษะ และครูมีคำถามเสริมเพื่อให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและตอบให้ถูกต้องเป็นคะแนนสะสมให้กับกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (2 ชั่วโมง) ครูนำเสนอกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพและอุบัติเหตุ จำนวน 3 กรณี แต่ละกลุ่มฝึกทักษะกรณีละ 4 ทักษะในใบงานที่ครูมอบหมายให้ เมื่อครบทั้ง 3 กรณีตัวอย่างแล้ว นักเรียนทุกกลุ่มจะได้ฝึกครบทั้ง 10 ทักษะ หากกลุ่มใดที่ปฏิบัติทักษะเดียวกันจากกรณีตัวอย่างเดียวกัน จะให้นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนแนวความคิดและคำตอบซึ่งกันและกัน และครูมีคำถามเสริมเพื่อให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและตอบให้ถูกต้องเป็นคะแนนสะสมให้กับกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (1 ชั่วโมง) ครูเชิญนักจิตวิทยามาเป็นวิทยากรบรรยายและนำเสนอกรณีตัวอย่างเรื่อง ความรุนแรงให้นักเรียนฟัง จำนวน 2 เรื่อง โดยให้ทุกกลุ่มฝึกให้ครบทั้ง 10 ทักษะ ตามใบงานที่ครูมอบหมายให้ โดยครูและวิทยากรจะมีคำถามเสริมเพื่อให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและตอบให้ถูกต้องเป็นคะแนนสะสมให้กับกลุ่ม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (2 ชั่วโมง) ในชั่วโมงที่ 1 ครูเชิญแพทย์และเจ้าหน้าที่หน่วยแพทย์ฉุกเฉินมาเป็นวิทยากรบรรยาย นำเสนอกรณีตัวอย่างและให้นักเรียนทดลองฝึกปฏิบัติการช่วยฟื้นคืนชีพกับหุ่นจำลอง ส่วนชั่วโมงที่ 2 ครูนำข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่ทำให้มีผู้พลอยหมดสติ มาเป็นกรณีตัวอย่างให้นักเรียนระดมสมองโดยการฝึกทักษะตามกระบวนการทางปัญญาเพื่อให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา ตามใบงานที่ครูมอบหมายให้ โดยครูจะมีคำถามเสริมเพื่อให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและตอบให้ถูกต้องเป็นคะแนนสะสมให้กับกลุ่ม

- เมื่อจัดการเรียนรู้ครบทุกสาระแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน เป็นเวลา 30 นาที

3 ชั้นหลังการทดลอง

- ตรวจสอบคะแนนของแบบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียนของกลุ่มทดลองแล้วบันทึกผล
- ตรวจสอบคะแนนของแบบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแล้วบันทึกผล
- นำคะแนนของแบบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
- นำคะแนนของแบบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนของกลุ่มทดลองไปทำการวิเคราะห์โดยเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต หลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับนักเรียนที่เรียนตามวิธีปกติ โดยใช้สถิติทดสอบที แบบเป็นอิสระจากกัน

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตหลัง

เรียนโดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญาของกลุ่มทดลองโดย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มทดลองกับกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test for One-sample)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

วิธีการสอน	ค่าสถิติ				t	p-value
	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D		
กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา	38	40	28.05	3.29	5.09*	.00
สอนตามปกติ	38	40	23.66	4.16		

* p < .05

จากตาราง 1 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญากับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	$\mu_0(70\%)$	t	p-value
หลังการทดลอง	38	40	28.05	3.29	28	0.098*	0.922

* p > .05

จากตาราง 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 28.05 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.13 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ยด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ย 28.05 S.D.=3.29 สูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 23.66 S.D.= 4.16 สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ ขวนฤทัยและคณะ (2557: 185) ที่พบว่า การสอนด้วยกรณีตัวอย่างทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาสูงกว่าการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เนื่องจาก วิธีสอนด้วยกรณีตัวอย่างเป็นการฝึกการคิดแก้ปัญหาจากประสบการณ์จริงโดยไม่ต้องเผชิญสถานการณ์นั้นจริงจากกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้ ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองในปัญหาที่กว้างขึ้นเพราะได้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และสอดคล้องกับ ฉันทา โคตรสินธุ์ (2550: 108) ที่พบว่า ทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เนื่องจากการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการแห่งปัญญาในการแสวงหาความรู้และคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้ด้วยตนเอง ส่วน วราจกานา หุ่นสุวรรณ (2552 :115) พบว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง สามารถส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมากกว่าการสอนแบบปกติ และทีศนา แชมมณี (2561: 364) กล่าวไว้ว่า การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้าง และ Morris (1996) ยังได้พบว่า การพัฒนาทักษะชีวิตของผู้ในกลุ่มที่อายุน้อยของชมรม IOWA 4-H พบว่ากิจกรรมที่จัดในโรงเรียน จะส่งเสริมการมีทักษะชีวิตมากกว่ากิจกรรมที่โบสถ์ (ประทานพร ศรีอนันต์, 2555: 69)

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างร่วมกับกระบวนการทางปัญญา มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง และการช่วยฟื้นคืนชีพสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนนั้น เท่ากับ 28.05 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.13 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ร้อยละ 70 และสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง อาจเป็นไปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อได้ทำงานหรือรวมกลุ่มอยู่กับเพื่อนๆ จะรู้สึกสนุกสนานที่ได้แสดงความคิดเห็น ความเห็น จะชอบช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อนฝูง ชอบให้เพื่อนฝูงยอมรับและยกย่อง (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2562: ออนไลน์) ดังนั้น หากครูได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ให้ลองลงมือทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปทีละน้อย ให้โอกาสนักเรียนค่อยๆปรับตัว ครูชื่นชมเมื่อนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องและให้คำแนะนำเมื่อปฏิบัติยังไม่ถูกต้อง จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนได้ กระบวนการทางปัญญาที่ผู้วิจัยได้นำมาผสมผสานกับการใช้กรณีตัวอย่างในการจัดการเรียนรู้ ล้วนแล้วเป็นกิจกรรมที่เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อนฝูง เมื่อนักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้ ก็จะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น แม้ว่า นักเรียนบางคนยังขาดความมั่นใจที่จะฝึกฝนหรือลงมือทำสิ่งแปลกใหม่ เนื่องจากยังมีความเป็นเด็กอยู่มาก แต่หากได้มีโอกาสฝึกฝนเป็นประจำ ก็จะช่วยให้เกิดความคุ้นเคย มั่นใจกล้าตัดสินใจที่จะทดลองทำสิ่งใหม่และใช้ปัญญามากขึ้น ประเวศ วะสี (2562: ออนไลน์) กล่าวว่า ปัญหา เป็นศักยภาพสูงสุดของความเป็นมนุษย์ ที่สัตว์อื่นๆ ไม่มีหรือแม้แต่เทวดาก็ไม่มีปัญหาทำให้สิ่งที่เป็นไปได้เป็นไปได้ (Wisdom Makes the Impossible Possible) นอกจากนี้ การฝึกและการพัฒนาทักษะชีวิตที่ได้รับจากครูที่โรงเรียนแล้ว เด็กควรได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจากพ่อแม่ด้วย ดังที่ สลิคเกอร์ และคนอื่นๆ (Slicker;other. 2003) ที่ได้พบว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านการตัดสินใจ ด้านการดูแลสุขภาพ และด้านการพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูของพ่อแม่ระดับสูง (รมณภัทร กตตน์วงศกร, 2557: 69)

ข้อเสนอแนะ

1. ครู ควรนำกระบวนการทางปัญญามาปรับใช้หรือสอดแทรกในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนบ่อยๆ เสมือนเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตามปกติทุกรายวิชา ซึ่งแต่ละทักษะนั้นครูอาจปรับใช้ ตามความเหมาะสมกับวัย เนื้อหา และสถานการณ์ปัจจุบัน ไล่เรียงตามระดับขั้นที่สูงขึ้นไปเพื่อให้สอดคล้องกับความพร้อมสติปัญญาและวุฒิภาวะของผู้เรียน เช่น ชั้นฝึกการวิจัย ฝึกเชื่อมโยงบูรณาการ ฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ ควรนำมาใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้บ่อยครั้งขึ้น เนื่องจากเป็นทักษะที่ต้องอาศัยพัฒนาการสติปัญญาของนักเรียนและการฝึกฝนควบคู่กันไป
2. นักเรียนควรหมั่นฝึกฝนและใช้ทักษะของกระบวนการทางปัญญาอย่างสม่ำเสมอ เสมือนว่าเป็นทักษะที่ต้องใช้เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ผลจากการฝึกฝนจะช่วยให้นักเรียนมีวิจารณญาณ สามารถเผชิญกับปัญหา ปรับตัวและรับมือกับสิ่งท้าทายในชีวิตได้ เช่น การเลือกแผนการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ผู้ปกครอง มีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับบุตรหลานเป็นอย่างมาก วิธีการอบรมเลี้ยงดูอย่างเข้าใจ ใกล้ชิด และหมั่นฝึกฝนให้บุตรหลานใช้ทักษะของกระบวนการทางปัญญา เท่ากับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางกายและใจให้แข็งแกร่ง เด็กจะสามารถตัดสินใจและดำเนินชีวิตในอนาคตให้มีความสุขได้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กุนนที พุ่มสงวน. (2557). การสร้างทักษะสุขภาพ เพื่อพัฒนาไปสู่ทักษะชีวิต : ความท้าทายการสอนสุขศึกษาในกลุ่มวัยรุ่น
ไทย. วารสารพยาบาลทหารบก, 15 (2), 60-65.
- จักรกฤษณ์ ขวณุกัยและคณะ. (2557). การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง
เพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วย
กรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม 10 (2): 179-187.
- เฉลียว ผลพิบูล. (2554). **ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้าง
ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ในเขตอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัชชา โคตรสินธุ์. (2550). **ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ทีศนา แคมมณี. (2561). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทานพร ศรีอนันต์. (2555). **การนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2562). **นิเวศทางปัญญาของมหาชน ยุทธศาสตร์ทางปัญญาพาชาติออกจากวิกฤติ.** ค้นเมื่อ 7 มิถุนายน
2563 จาก <https://waymagazine.org/>
- แผนงานสร้างเสริมสุขภาพจิต. (2555). **6 คำถามสร้างทักษะชีวิต : ประสบการณ์สำหรับครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้.** พิมพ์
ครั้งที่ 1. ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุลลาย มอร์นิ่ง, กรุงเทพมหานคร
- พัชรารักษ์ ทัทมาลี. (2558). **แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เวลาว่างของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อ
พัฒนาทักษะชีวิต.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2553). **คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน
เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เทียนวัฒนา พรินท์ติ้ง.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). **ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นศตวรรษที่ 21.** ค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2563 จาก
<https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>
- รมณภัทร กตตน์วงศกร. (2557). **การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก
(โกลนประเสริฐอุทิศ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรางคณา หุ่นสุวรรณ. (2552). **การทดลองสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างเรื่องการปฏิบัติตนเป็นคนดี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม
ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี.
- ศรีประภา ชัยสินธพ (2562). **สภาพจิตใจของวัยรุ่น.** ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2563 จาก
<https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/>
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนว
ทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- WHO. (1994). **Life skills education for children and adolescence in school.** Geneva: WHO.